

PROTS Maryana Zenoviyivna Instructor of the Department of Foreign Languages
Lviv Polytechnic National University
E-mail: anyaram7@yahoo.com

STANDARDS OF ACADEMIC PROGRAM FOR TRAINING OF CHEMISTRY PROFESSIONALS IN THE US HISGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Summary. Introduction. Today, scientific literacy becomes a meaningful value. Increasingly more employers need workers who can quickly learn to think creatively, make decisions, justify their decisions, and solve problems. An important influence on the development of these skills makes an understanding of science and scientific processes. As one of the fundamental sciences, chemistry never remained outside the study and research. The study of the discipline was accompanied by the establishment of standards for preserving and improving the quality of education in this area. Setting effective standards in the field of chemistry contributes to professional development and training of qualified and successful professionals.

Purpose. The purpose of the article is to consider what is meant by the standards of higher education in the US; explore what are the curriculum standards in the field of chemistry in the United States, what is the role of these standards and who develops them; how these standards are implemented in the educational process in the United States.

US universities that offer education in chemistry usually offer students a choice of two directions, leading to a bachelor's degree in chemistry. Requirements for both directions are formed in such a way as to provide students with the opportunity to choose the direction of the course work that satisfies their career goals. Thus, the standard direction and certified by American Chemical Society direction are proposed.

Conclusion. Nowadays higher education in the United States is experiencing a period of major changes. The approach to accreditation of higher education institutions and training programs is changing. More attention is paid to the quality of higher education, including accountability of learning outcomes, transparency and accessibility of data on performance. Chemistry in higher education in the United States is also involved in the process of improving the quality of education, including introducing and updating educational standards. Curriculum standards are set by accreditation agencies and higher education institutions. Future bachelors in chemistry have the opportunity to choose from two tracks of their education, standard track or certified by American Chemical Society track that promotes high quality education in this field. The curriculum, approved by American Chemical Society, provides the necessary standards for a complete professional education of a bachelor in chemistry and creates the necessary foundation for continued academic improvement in graduate school.

Keywords: *academic program standards, quality of education, high education, American Chemical Society.*

Одержано редакцією 12.04.2016
Прийнято до публікації 16.04.2016

УДК: УДК: 372.881.116.2

РЯБОКОНЬ Вікторія Вікторівна
пошукач кафедри методики навчання,
і культури української мови
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
e-mail: vitusja@mail.ru

ЛІНГВОДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ДІЯЛЬНОСНОЇ (СТРАТЕГІЧНОЇ) КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Анотація. Статтю присвячено лінгводидактичній проблемі формування діяльносної (стратегічної) компетентності учнів загальноосвітньої середньої школи на уроках української мови. Діяльносна (стратегічна) компетентність розглядається як різновид комунікативної і являє собою здатність особистості учня реалізувати в процесі спілкування вербальні й невербальні засоби відповідно до поставленої мети та визначених нею комунікативних стратегій. Важливими її

складниками є організаційно-контрольні, загально-пізнавальні, творчі та етико-етичні вміння. Робиться висновок, що діяльнісна (стратегічна) компетентність є провідним складником, різновидом комунікативної компетентності й становить собою здатність особистості учня реалізовувати у процесі спілкування вербальні й невербальні засоби відповідно до поставленої мети та визначених нею комунікативних стратегій.

Ключові слова: компетентнісний підхід, базові (ключові) компетентності, компетенція, різновиди комунікативної компетентності, діяльнісна (стратегічна) компетентність, організаційно-контрольні, загально-пізнавальні, творчі та етико-етичні вміння, урок рідної мови.

Постановка проблеми. Входження вітчизняної середньої і вищої школи в європейський та світовий простір, реалізація ідей Болонського процесу в навчання, перехід від індустріального до інформаційного суспільства зумовлює вчителів працювати в умовах постійного пошуку. Прогресивні зміни, що спостерігаються в системі середньої освіти, вимагають від школярів здатності до самостійної роботи, до самонавчання, самоконтролю та самооцінки власної навчальної діяльності. У зв'язку з цим виникає в учнів потреба використовувати ефективні комунікативні стратегії, тобто сформованості діяльнісної (стратегічної) компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти реалізації компетентнісного підходу до навчання в середній і вищій школі досліджували Н. Бібік, В. Болотов, І. Зимня, В. Краєвський, О. Овчарук, А. Петров, О. Пометун, В. Хуторський та ін. Проблемам навчання комунікативних стратегій присвячено праці Е. Біалісток, К. Каспера, А. Кохена, Р. Оксфорд, В. Чиченої, А. Шамо та ін. Зв'язки комунікативної і стратегічної компетентностей у галузі соціолінгвістики представлено в наукових розвідках О. Казарцевої, Р. Белла, О. Калмикової та ін. Питання формування діяльнісної (стратегічної) компетентності в комунікативній діяльності розглядали Ю. Рибінська, Н. Щерба, Ю. Цепкало, Т. Тимофєєва, С. Єрмоленко, І. Родигіна, Ж. Крайнова, Л. Мацько, О. Місечко, М. Міщук, А. Нікітіна, М. Оліяр та ін.

Метою статті є розкриття ролі організаційно-контрольних умінь у виробленні діяльнісної компетентності учнів на уроках рідної мови.

Виклад основного матеріалу. Компетентнісний підхід до навчання активно впроваджується в середній і вищій школі, ґрунтується на формуванні у її випускників компетентностей – життєвонеобхідних (ключових), загальнопредметних та предметних. До першої групи належить і діяльнісна (стратегічна) компетентність.

Однак деякі дослідники, зокрема Н. М. Остапенко [3], помітили, що до складу комунікативної компетентності входять мовна, мовленнєва, соціокультурна, українознавча й дискурсивна компетенції, які є складниками групи предметних компетентностей. Пізніше З. В. Столяр, досліджуючи проблему формування комунікативної компетентності засобами синтаксису, довела, що комунікативна компетентність складається з мовної, мовленнєвої, соціокультурної й діяльнісної (стратегічної) [5, с. 18].

На думку автора, мовна компетентність охоплює знання мовних одиниць, закони їхнього поєднання, оволодіння відомостями про мову як багаторівневу динамічну структуру, знання фахової термінології. Мовленнєва компетентність становить собою вміння й навички використовувати мовні одиниці, поєднуючи їх ієрархічними зв'язками, уміння використовувати вербальні й невербальні засоби спілкування.

У зарубіжній лінгводидактиці протягом останніх 20-и років активно використовується термін «стратегічна компетентність/компетенція». У вітчизняній педагогічній науці, як на це вказує Н. М. Бібік, стратегічну компетентність довгий час ігнорували [1, с.3]. У березні 2000 року Європейською Радою на засіданні в Лісабоні було спрямовано країни Європи на нові перспективи економічного, наукового й соціального розвитку. А у листопаді 2004 року комісія Генерального директорату з освіти і культури прийняла документ «Ключові компетенції у процесі неперервного навчання. Європейські рекомендації».

А у складі комунікативної компетенції розглядалась як важливий компонент стратегічна компетенція. Доцільність формування стратегічної компетенції в українських джерелах було вперше відображено в навчально-методичній базі освітнього простору, згаданого Н. М. Токаревою у своїй статті [6, с. 30]. Автор підкреслила, що стратегічна компетенція є не

просто здатністю особистості учня доцільно використовувати мовленнєві засоби у тій чи іншій комунікативній ситуації, а так, як цього вимагають комунікативні стратегії.

На думку Н. М. Бібік, однією з причин ототожнення є неточний переклад цих слів з іноземної мови. Автор зазначає: «Запозичення термінології із зарубіжних видань через неточності перекладу внесло безліч непорозумінь у з'ясування явищ, які за своєю суттю не є новими ні для української термінологічної традиції, ні для педагогічної дійсності» [1, с. 48]. До того ж академік О. Я. Савченко підкреслює, що у процесі модернізації змісту освіти поставлено завдання позбутися зайвої деталізації, затеоретизованості, а натомість посилити його практичну спрямованість розвинути ті знання і вміння, які мають особистісну значущість для молодшої людини, вивести її на рівень. Поняття «компетенція» акцентує практичний бік застосування знань, уміння застосовувати отриману інформацію в різних життєвих і професійних ситуаціях, самостійно здобувати необхідні знання, уміння бачити проблеми, що виникають, активно знаходити розв'язок. Компетенція актуалізує прагматичну спрямованість освітнього процесу, тоді як компетентність доповнюється особистими якостями індивіда (мотиваційними, вольовими, етичними, ціннісними орієнтаціями, звичками тощо) [4, с. 143].

У дослідженнях Н. М. Бібік, О. І. Овчарук простежується думка про те, що саме компетентність є основною категорією у теорії компетентнісного підходу, оскільки вона є ступенем чи рівнем здатності особистості ефективно діяти. Саме цей підхід реалізується в Державних стандартах середньої освіти і Критеріях навчальних досягнень учнів, згідно з якими компетенція є образом майбутнього, орієнтир для засвоєння, стандартна норма, а компетентність – системним утворенням, що складається з якісних показників особистості учня. Аналіз методичної літератури свідчить про те, що у структурі діяльній (стратегічній) компетентності найважливішою ознакою є вміння, зокрема організаційно-контрольні, загальнопізнавальні, творчі й естетико-етичні. Вимоги до формування зазначених умінь реалізуються у чинній програмі з української мови для учнів середніх загальноосвітніх закладів через відповідну її змістову лінію [7].

У підручниках з української мови для учнів 5 – 11 класів наявні вправи та завдання, які безпосередньо спрямовані на розвиток та удосконалення діяльній (стратегічній) компетентності школярів. Серед них вправи, які мають на меті такі завдання (наприклад, для учнів 7 класу):

Прочитайте уривок із твору Катерини Мотрич “Молитва до мови”. Які почуття викликає у вас прочитане? Поміркуйте, що спонукало письменницю звернутися до жанру молитви. Зверніть увагу на будову тексту. З якою метою автор використовує повторі? Витягніть із тексту слова-символи, що характеризують українську мову.

Мово! Пресвята Богородице мого народу! З чорнозему, любистку, м'яти, рясту, евшан-зілля, роси, дніпровської води, від зорі й місяця народжена.

Мово! Мудра Берегине, що не давала погаснути зеленому вогнищу роду нашого і тримала народ на небесному олімпі волелюбності, слави і гордого духу.

Мово! Велична молитва наша у своїй нероздільній Трійці, що еси ти і Бог Любов, і Бог Віра, і Бог Надія! Мово, що стояла на чатах коло вівтаря нашого національного Храму й не впускала туди злого Духа виродження скверності, ганьби...

Мово наша! Твої джерела б'ють десь від магми, тому й вогненна така. А вночі купаються в тобі ясні зорі, тому й ласкава така... (К. Мотрич)

Вправи такого типу сприяють перевірці раніше здобутих знань з мови та вміння їх використовувати на практиці. Аргументуючи свою відповідь, учні вдосконалюють мовленнєві навички. Вправи містять і пошукові завдання, які, у свою чергу, активізують навчальну діяльність. Важливими для формування діяльній (стратегічній) компетентності є завдання на переклад. Перекладаючи словосполучення на українську мову, школярі мають можливість порівняти лексичне наповнення двох мов та оцінити багатство, красу та милозвучність кожної. Учні, пояснюючи значення і правопис словосполучень, не лише демонструють свої знання з мови, а й грамотно їх аргументують.

Висновки і перспективи дослідження. Отже, діяльній (стратегічна) компетентність є важливим складником, різновидом комунікативної компетентності й становить собою

здатність особистості учня реалізовувати у процесі спілкування вербальні й невербальні засоби відповідно до поставленої мети та визначених нею комунікативних стратегій. Подальшого дослідження потребують вправи і завдання на формування діяльнісної (стратегічної) компетентності, враховуючи індивідуальні й вікові особливості учнів як основної, так і старшої школи.

Список використаної літератури

1. Бібік Н. Компетентнісний підхід у презентації освітніх закладів і школах першого ступеня : теорія і практика: Зб. наук. праць Переяслав-Хмельницького держ. пед. ун-ту ім. Григорія Сковороди / Н. Бібік – 2004. – Випуск 10. – 196 с.
2. Життєва компетентність особистості / [за ред. І. Єрмакова та ін.] – К.: Богдана, 2003. – 520 с.
3. Остапенко Н. М. Понятійно-термінологічні проблеми розмежування категорій «компетенція», «компетентність», «компетентнісний підхід до навчання» у лінгводидактиці вищої школи / Н. М. Остапенко // Вісник Черкаського університету – Черкаси, 2007. – Вип. 101. – С. 24-32.
4. Савченко О. Я. Дидактика середньої школи: підручник для студентів педагогічних навчальних закладів / О. Я. Савченко. – К.: Генеза, 1999. – 368 с.
5. Столяр З. В. Формування комунікативної компетентності у студентів філологічних спеціальностей у процесі вивчення синтаксису / З. В. Столяр. – автореф. канд. дис. – К., 2015. – 20 с.
6. Токарева Н. М. Формування навичок репродуктивного мислення учнів 5 – 9 класів / Н. М. Токарева // Педагогіка і психологія . – 1997. – №1. – С. 49–53.
7. Українська мова : програма для загальноосвітніх навчальних закладів 5–12 класи / [Г. Т. Шелехова, В. І. Тихоша, А. М. Корольчук, В. І. Новосьолова, Я. І. Остаф]; за ред. Л. В. Скуратівського. – К. : Ірпін, 2005. – 176 с.

References

1. Bibik N. (2004) Competence approach in the presentation of educational establishments and of the 1-st level schools: theory and practice. *Zbirnyk naukovykh prats Pereyaslav-Hmelnytskogo universytetu (Collection of scientific works of Pereyaslav-Hmelnytsky University) 10.* (in Ukr.)
2. Yermakov, ed. (2003) Life competence of a person. Kyiv: Bogdana. (in Ukr.)
3. Ostapenko N. M. (2007) Conceptual-terminological problems of demarcation of categories “competence”, “competency”, “competence approach to training ” in high school lingvo-didactics *Visnyk Cherkaskogo Universytetu. Seriya Pedagogichni nauki (The bulletin of Cherkasy university. Series Pedagogical sciences), 101, 24-32* (in Ukr.)
4. Savchenko O. Ya. (1999) Didactics of the secondary school: the text-book for the students of pedagogical higher educational establishments. Kyiv: Geneza. (in Ukr.)
5. Stolyar Z. V. (2015) *The formation of communicative competence of philological specialties students in the process of syntax learning.* The Candidate of Science’s thesis. Kyiv (in Ukr.).
6. Tokareva N. M. (1997) The formation of skills of reproductive thinking of the 5-9-th grades pupils. *Pedagogika i psihologiya (Pedagogics and psychology), 1, 49-53.* (in Ukr.).
7. Skurativsky L., ed. (2006) *Ukrainian language: program for the secondary general education schools, 5-12 grades.* Kyiv: Irpin (in Ukr.)

RIABOKON Victoria Viktorivna, searcher of the department teaching methods,
Ukrainian language and culture Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy
e-mail: vitusja@mail.ru

FORMATION OF ACTIVITY (STRATEGIC) AS A KIND COMMUNICATIVE COMPETENCE IN LESSONS UKRAINIAN LANGUAGE

Summary. The article is devoted to the lingvo-didactic problem of formation of activity (strategic) competence of the secondary school pupils at the lessons of Ukrainian language. Activity (strategic) competence is considered to be a type of communication competence and represents individual's ability to realize verbal and nonverbal means in accordance with a specific purpose and communicative strategies. Its important components are organizational, general-cognitive, creative, aesthetic and ethical skills. The article emphasizes that the current Ukrainian language program for grades 5-11 provides for the development in pupils such skills as organizational and control, which regulates the achievements in determining the motive and purpose of their own activities, its planning until the goal is reached, the conceived plan implementation, ability to estimate the result and make appropriate conclusions; general cognitive abilities, which provides for independent work of a pupil, aimed at the analysis of language and non-language concepts, phenomena, regularities, comparison, systematization, generalization, specification for the purpose of formulation of conclusions based on observations, highlighting the main and the secondary, modeling language and non-language concepts, phenomena, regularities; creative skills, developing the pupil's thinking, i.e. the ability to represent on one's own verbally described objects, phenomena, improvise on the basis of perceived, to resort to the further development of certain events and phenomena, to transfer freely previously acquired knowledge in a new situation, to notice and to formulate problems in the process of learning and life creation, to make assumptions about the solvation of a

specific problem, to pick arguments for the proof of the certain position correctness and the refutation of the false assumptions and assertions; aesthetic-ethical skills, according to which the pupil sees and appreciates beauty in language phenomena, the phenomena of nature, in art, in human actions and the results of their activity, is able to assess critically the compliance of his or her own actions with the universal moral norms, to eliminate the detected nonconformity, has the ability to put herself or himself in the position of the other person.

Key words: *competence approach to training, basic (key) competences, competence, the kind of communicative competence, activity (strategic) competence, organizational and control, general-cognitive, creative, aesthetic and ethical skills, the lesson of the native language, the process of formation of activity (strategic) competence of pupils of secondary educational institutions.*

Одержано редакцією 22.04.2016
Прийнято до публікації 26.04.2016

УДК 159.98(075.8)

ЛУТ Олена Артурівна

кандидат хімічних наук, доцент кафедри хімії та наноматеріалознавства Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
e-mail: Lutlen@ukr.net

ШАФРОСТ Юлія Анатоліївна

кандидат хімічних наук, доцент кафедри хімії та наноматеріалознавства Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
e-mail: zdoryulia @ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ЯКОСТІ, СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА КЕРІВНИКІВ ПРОЕКТІВ І ПРОГРАМ

Анотація. *В статті розглядається і аналізується місце дисциплін психологічного циклу у підготовці фахівців кафедри "Якість, стандартизація та управління проектами"; проаналізовано можливі взаємозв'язки між змістом традиційного курсу з основ психології та обґрунтовано доцільність введення інтегрованих курсів "Основи професійної психології" та "Психологія управління" в навчальний план підготовки фахівців даної спеціальності; наведено структуру означеного курсу, запропоновано види і форми проведення контролю знань студентів.*

Ключові слова: *професійна психологія, психологія управління, фахівець, керівник, якість, стандартизація, сертифікація, управління проектами.*

Постановка проблеми. На сьогодні, навчальний процес у вищих навчальних закладах України став більш ускладненим за своїми завданнями, інтенсивнішим за його змістом. Він вимагає глибокого педагогічного переосмислення закономірностей навчально-професійної діяльності, принципів, методів навчання та виховання, формування особистості майбутнього фахівця з різних спеціальностей. Безумовно, це зумовлено значними змінами в системі вищої освіти України. Відповідно до реформування системи вищої освіти в Україні потрібно реалізовувати та впроваджувати в систему навчання психолого-педагогічний блок дисциплін, серед яких особливо важливе значення мають такі курси як "Основи професійної психології" та "Психологія управління" з різних спеціальностей, включаючи при цьому і специфічні категорії навчання.

Засвоєння дисциплін "Основи професійної психології" та "Психології управління" є ефективним для використання здобутих знань у професійній діяльності, а це, в свою чергу, значною мірою залежить від правильно поставленого навчального процесу, від того, якими методами і засобами користуються в ньому викладачі і студенти.

Професіоналізм людини в будь-якій сфері діяльності багато в чому залежить від рівня сформованості її майстерності. В педагогічній діяльності майстерність є важливим чинником